

Sayfa 76

Türkler, en çok Ermeni ile Rum'un bu topraklarda yurt tutunmasından endişe ediyordu. Buraları, yabancı büyük güçlere dayanarak 'hak' lar olmadığı halde ele geçirebileceklerinden korkuyordu. Özellikle Erzurum, Antep, Maraş, İzmir Manisa ve öteki yurt köşelerinde bu tehdit çok açıktı.

Denizli halkı için herhangi bir tehdit ufukta görünmüyordu. Burası ve Rumlar Ermeniler için, öncelikli hedef sayılan bir mıntıka değildi. Böyle olunca Denizli halkının büyük ölçüde endişeye kapılması da beklenmemek gerekir. Çünkü bizim geleneksel 'yurt' anlayışımız, doğup yaşanılan yer ağırlıklı olduğundan öncelikle Denizli halkının Denizli' yi düşünmesi gelmektedir.

Sayfa 77

İzmir' in Yunanlılar tarafından işgali, gerçi resmen Osmanlı Devleti'nin rıza ve bilgisi içinde cereyan etmiştir. Çünkü imzalanan Mondros Mütarekesinin 7.maddesi, böyle bir işgale imkan veriyordu. Ancak bu, sıradan bir 'asayiş' işgali olmayıp Yunanlıların temelli yerleşmelerine yol açabilecek idi. İşte Türk halkı bunu sezdiği için bir dehşete kapılmıştı. Acaba devletimiz, bizi idare edenler durumun şuurunda değiller miydi? Niçin buna imkan verdirdiler soruları özellikle Batı Anadolu halkının zihinlerinden geçiyordu. İşte burada, İzmir' in işgalinin yol açabileceği olumsuz gelişmeleri ilk sezenlerden birisinin Denizli olduğuma görüyoruz.

Yukarıda işaret ettiğimiz gibi, Denizli'nin kendisi bir tehdit altında değildi. Ama İzmir'e yönelik bu ihtimal çok büyük sonuçlara yola açabilecek nitelikte idi. İşte bu konuda, buhrandan çıkışın çareleri arasında, asker kökenlilerde olduğunu söz ettiğimiz 'silahlı mücadele' fikri daha çok insanın zihninde uyandı. Yunan' ın ancak silahlı bir mücadele ile yurttan atılabileceği fikri, Rumları iyi bilenlerin kabul ettiği bir gerçektir, işte bu gerçeğin tespitinde Denizli ve onun manevi önderi Ahmet Hulusi (1861-1931)' nin büyük payı vardır.

Sayfa 78

Şimdi burada Ahmet Hulusi Efendi' yi böylesine bir karara sevkeden amiller, etkenler neler olabilir sorusu üzerinde durmak gerekiyor. Çünkü bu durum, gerçekten üzerinde durulması icab eden bir husustur.

Bu konuda maddi ve manevi fikirler ilk akla gelenlerdir.

- I. Denizli , "İzmir'in merkezi olduğu vilayetin bir parçasıdır; ona bağlı bir sancak olduğundan, merkezinin işgaline tepki göstermesi olağandır"
- II. Denizli, ülke birliği, Türklüğün varlığı ve bağımsızlığın devamı için çok eski yüzyıllardan beri devam edip gelen bir birikime sahiptir. Böylesine bir geleneğin mirasçısı olarak Denizli, doğrudan kendisine yönelik bir tehdit olmamasına rağmen, derhal tepki göstermiştir.
- III. Bu sayılanlara ilave edilecek bir üçüncüsü husus vardır. Aslında bu, birinci sebep olarak sözünü ettiğimiz 'idari' merkez oluşun, iktisadi faktörlerle tamamlanması demektir. Yani Denizli' nin iktisadi bakımdan İzmir'le yakın ilişkisi, böylesine bir tepkiyi gerekli ve tabii kılmıştır.